

Ruiten Aa

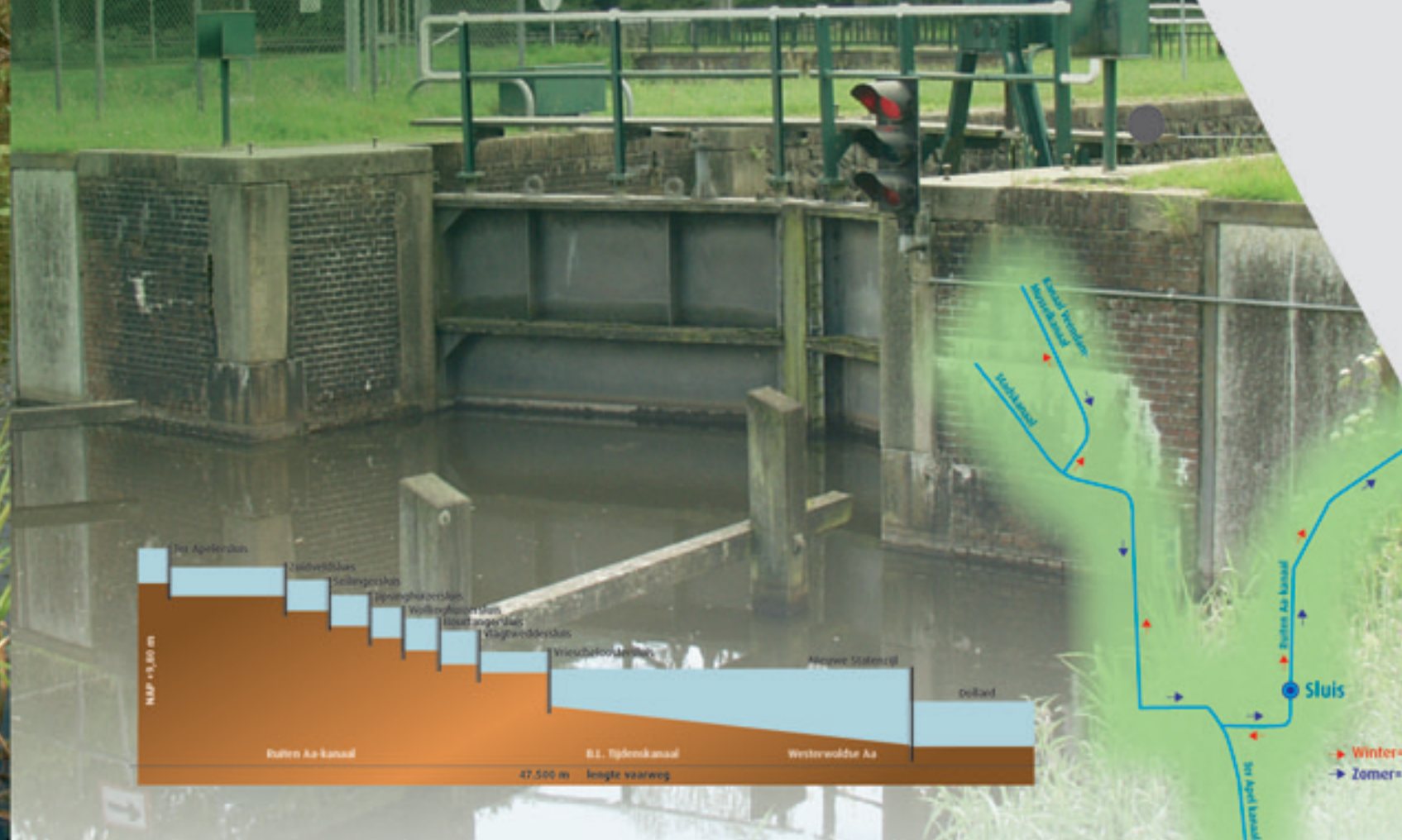
Ter Apeler sluis 6

Het sluiscomplex waarbij u zich bevindt bestaat uit een ijzeren ophaalbrug met brugwachtershuis, een schutsluis en twee schuiven voor de aanvoer en de afvoer van water. Deze sluis is het begin van acht sluizen tot aan de Dollard. Ze zijn noodzakelijk om het grote verval in de waterstand van ongeveer 10 meter in de kanalen tot aan de zee op te kunnen vangen. Het Ruiten Aa-kanaal is in 1920 in gebruik genomen.

Aan- en afvoer
Het waterschap voert via deze sluis het water aan naar het Ruiten Aa-kanaal ('s zomers ruim 3 miljoen m³). Dit water houdt de waterstand in sloten en wijken op het juiste niveau. In de winter wordt een teveel aan water ook aan de zuidkant van de sluis (Drentse kant) afgevoerd, via het Ter Apel kanaal naar het Kanaal Veendam-Musselkanaal. Aan de noordkant (Groningse kant) van

de sluis stroomt het water (ook het teveel aan water) door het Ruiten Aa-kanaal af naar het B.L. Tijdens-kanaal en mondt via de Westerwoldse Aa uit in de Dollard.

Automatisch
De sluis wordt geheel automatisch geregeld en op het waterschapshuis gecontroleerd. Schutten bij de sluis kan nog steeds; voor recreanten kunnen zelf de sluis bedienen.

Bourtangermoor 7

Het hele stroomgebied van de Ruiten Aa was vroeger een moeras. Tussen Wedde en Bargerveen heette dat moeras het 'Bourtangermoor'. Een moeras houdt het water vast als een soort enorme spons. Het laatste stukje 'levend' hogerveen dat nog over is, is het Bargerveen. Nu een beschermd natuurgebied.

Turfwinning
De monniken in het klooster bij Ter Apel (opgericht in 1465) zijn al heel vroeg begonnen met de ontginning van het veen. Ontginning wil zeggen het afgraven van het veen voor de winning van turf, een belangrijke brandstof in het begin van de vorige eeuw. Hierdoor zakte het maaiveld en dus ook het waterpeil en uiteindelijk verdween de sponswerking van het moeras.

Stroming
Door de stroming van het water kaldden de oevers af. Het zand kwam in bochten terecht en zo ontstonden zandruggen, waarop dorpjes zoals Sellingen en Vlagtwedde ontstonden.

Leidijken 8

Het moerasgebied van het Bourtanger Moor vormde in de 18e en 19e eeuw een soort waterlinie als bescherming voor aanvalen vanuit Duitsland. Op plekken waar het moeras doorgraven had werden schansen en vestingen, zoals Bourtange, aangelegd. Om de militaire functie in stand te houden moesten de moerassen drassig gehouden worden. Op plaatsen waar dit niet lukte omdat het water van nature afstroomde naar de Ruiten Aa werden zogenaamde leidijken aangelegd om dit te verhinderen. In het Groninger grensgebied zijn

zo tientallen kilometers leidijk aangelegd. Onderdelen daarvan zijn nu nog in het landschap te herkennen. De aanleg van de leidijken leidde bij boeren en veenontginners aan beide zijden van de grens tot problemen met de waterhuishouding voor hun percelen. Gevolg was dat de dijken regelmatig

Kanaliserings

Tussen 1901 en 1920 werden het Ruiten Aa-kanaal, Mussel Aa-kanaal en B.L. Tijdens-kanaal gegraven. De kanalen dienden niet alleen voor het turftransport en de economische ontwikkeling van Westerwolde, maar ook om het water snel te kunnen afvoeren naar zee. Het beekwater van de kronkelende

Ruiten Aa werd naar het Ruiten Aa-kanaal geleid waardoor de oorspronkelijke loop van het riviertje werd doorbroken. Het riviertje verloor hiermee een deel van zijn functie voor de afwatering in het gebied. De beek Ruiten Aa loopt nu vanaf Ter Apel en stroomt naar Wessinghuizen waar hij samen met de Mussel Aa, de Westerwoldse Aa vormt. Deze mondt bij Nieuwe Statenzijl uit in de Dollard.

Samenwerking

Het waterschap werkt in het gebied nauw samen met het ministerie van LNV, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de Provincies Drenthe en Groningen, de gemeentes en het waterleidingbedrijf.

Natuurontwikkeling door EHS

Het Ruiten Aa-gebied (gele gebieden op de kaart) is onderdeel van de Ecologische hoofdstructuur (EHS), een aanreedschakeling van natuurontwikkelingsgebieden in ons land. Lees hierover meer op www.hunzeenaas.nl

Ecologische verbindingzone

Tussen de EHS-gebieden liggen ecologische verbindingzones. Het idee is dat dieren en planten zich via deze zones vrij kunnen verplaatsen tussen de natuurgebieden. Zijn er knelpunten dan kunnen tunnels bij wegen (ecotunnels) uitkomst bieden voor kleine dieren zoals otters, egels en reeën. Vistrappen leiden zo de vissen zonder hindernissen naar hun paaiplaatsen.

Waarom herstel van Ruiten Aa en Runde?

Het oude watersysteem in het gebied van de Ruiten Aa (en de Runde) wordt zoveel mogelijk hersteld. Dat begint bij het terugbrengen van de sponswerking van het gebied. Zo kan het water langer worden vastgehouden in het gebied en kan dan een belangrijke rol spelen in het moderne waterbeheer; langer vasthouden en bergen van water om wateroverlast op andere plaatsen te voorkomen. Het is dan de enige plek in Nederland waar een beek vanaf het hoogveen in het binnenland vrij in zee kan afwateren.

De maatregelen

- Aangepaste landbouw in de vorm van agrarisch natuurbeheer.
- Alle aanwezige stuwen in de Ruiten Aa beek verwijderen
- Hermeenderde Ruiten Aa
- De Runde aansluiten op de Ruiten Aa zodat er zoveel mogelijk gebiedseigen water door kan stromen
- Door het ontkoppelen van het beek- en kanaalsysteem kan het water langer in de Ruiten Aa vastgehouden worden
- Een natuurlijk verloopend waterpeil: 's zomers laag en 's winters hoog

Helofytenfilter 8

In de buurt van Laude zijn op een oppervlakte van 1 hectare unieke waterbekkens aangelegd, de zogenaamde helofytenfilters. De aanwezige planten als riet en biezen dienen om het doorstromende water van het kanaal naar de Ruiten Aa beek te zuiveren. Ze nemen voedingsstoffen zoals fosfaat en stikstof op en fungeren zo als een natuurlijke filter.

Smaller en minder diep

Bij Wollinghuizen en Sellingen kreeg de Ruiten Aa begin jaren negentig zijn kronkels al terug. De aangelegde slingers waren goed maar de beek bleek nog te breed. Het water stroomt dan te langzaam en zo krijgt de beek haar natuurlijke dynamiek niet terug. Bij de nieuw aan te leggen kronkels wordt de beek daarom smaller en minder diep. Om bochten te kunnen uiltijlen en zand mee te voeren en af te zetten, moet het water harder stromen.

Droogtebestrijding

Om ervoor te zorgen dat de landbouw in de zomer niet zonder water komt te zitten kan er water van elders (Ijsselmeer) worden aangevoerd. Het voedselrijke landbouwater wordt, waar mogelijk buiten de natuurgebieden om geleid.

Rioolwaterzuiveringsinstallatie

Bij Ter Apel zorgt een waterzuiveringsinstallatie ervoor dat het rioolwater uit Ter Apel en omgeving gezuiverd wordt voordat het afstroomt op het kanaal.

30 km

Het traject van de hermeenderde Ruiten Aa is ruim 30 kilometer lang.

2000 ha

Om het gebied onderdeel te maken van de Ecologische hoofdstructuur (EHS) koopt het ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij (LNV) ruim 2000 ha landbouwgrondgebied.

Klooster Ter Apel

Het waren de monniken die ooit zijn begonnen met de afgraving en de ontginning van het veen. De restanten van het Ter Apeler klooster herinneren hier nog aan.

Rütenbrock

De Ruiten Aa dankt zijn naam aan het Duitse plaatsje Rütenbrock. Dit ligt op de zelfde hoogte als het begin van de beek.